

digitaal samenwerken in de Gebouwde Omgeving

Afspraken
over toegang
tot data

GEBORA: Gebouwde Omgeving Referentie Architectuur

Architectuur Principes

V1.0 | Ter publicatie

Inhoudsopgave

- Versiegeschiedenis
- Wijzigingen per versie
- Over dit document
- Inleiding bij architectuurprincipes
- Toelichting structuur principes en relatie NORA
- GEBORA begrippen
- Overzicht GEBORA principes
- Link GEBORA en DSGVO principes
- Basisprincipes
- Doelen per basisprincipe
- Architectuurprincipes
- Overzicht principes in GEBORA architectuurtool
- Implicaties per architectuurprincipe

Versiegeschiedenis

Versie	Datum	Wijzigingen	Auteur
0.1	07-09-2024	Eerste opzet	Maurits Cammeraat
0.6	10-12-2024	Versie voor externe review	Martijn van Glabbeek
0.7	18-02-2025	Extern review commentaar verwerkt	Martijn van Glabbeek
0.9	23-04-2025	Ter vaststelling in de GEBORA architectuurboard	Martijn van Glabbeek
1.0	30-04-2025	Ter publicatie	Martijn van Glabbeek

Belangrijkste wijzigingen per versie

Versie 1.0

- Commentaar architectuurboard verwerkt, ter publicatie

Versie 0.9

- Ter vaststelling in de GEBORA architectuurboards

Versie 0.7 Review commentaar verwerkt

- Externe review opmerkingen verwerkt, zie review sheet

Versie 0.6 Externe Review

- Aanzicht in GEBORA toegevoegd

Versie 0.1 Intern Concept

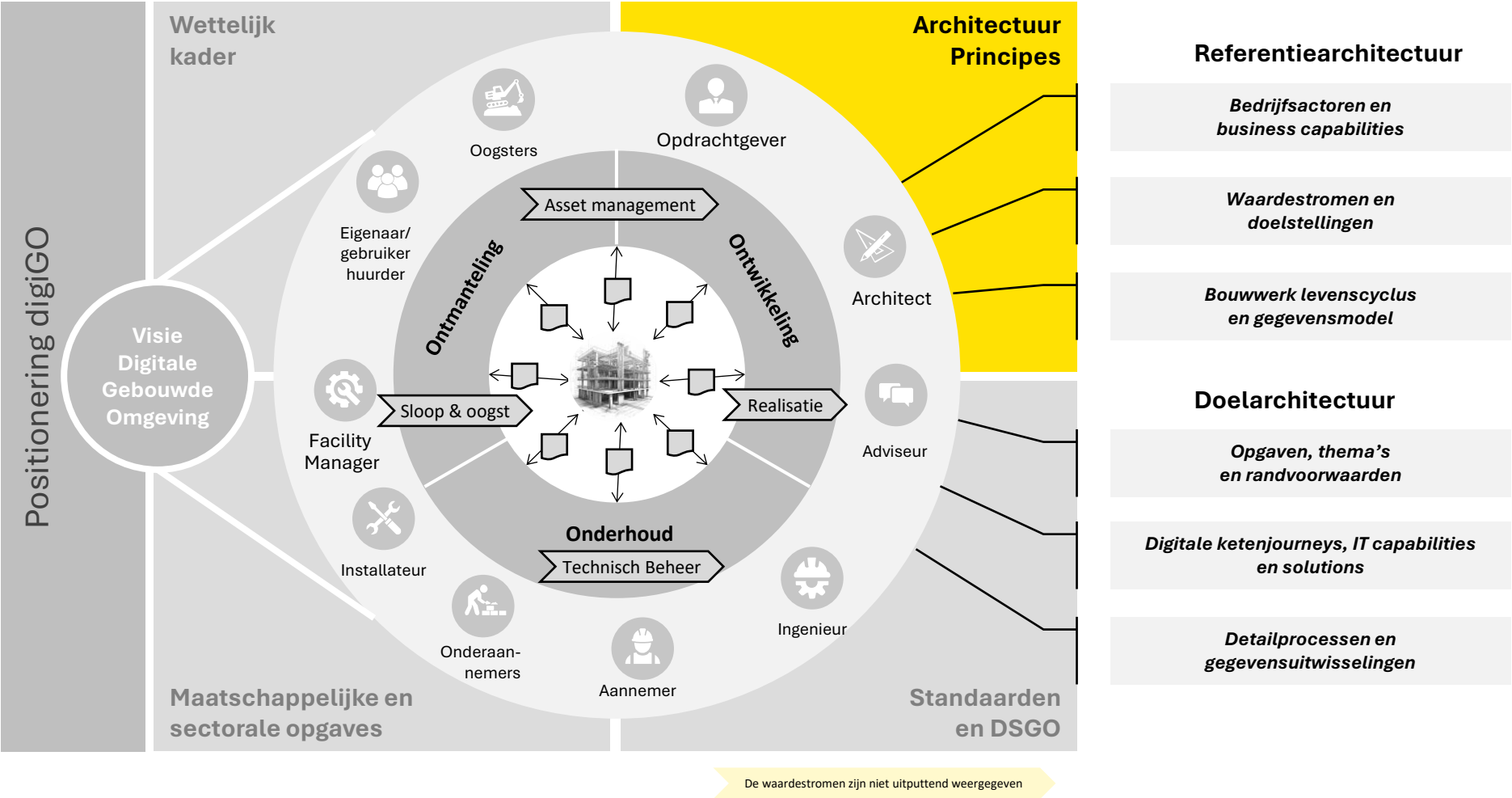
- Apart document met principes op basis van de NORA

Over dit document

Dit document beschrijft de architectuur principes die de basis vormen van de GEBORA.

De architectuurprincipes van de GEBORA zijn overgenomen van de NORA.

Daarin zijn alleen enkele termen en de ordening aangepast om beter aan te sluiten op de termen zoals gebruikt in de gebouwde omgeving.

Inleiding bij de GEBORA architectuurprincipes

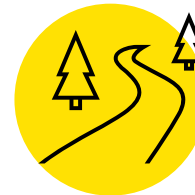
- In dit document worden de GEBORA architectuurprincipes beschreven.
- Een architectuurprincipe is “een normatieve uitspraak die richting geeft aan het in samenhang ontwerpen en realiseren van dienstverlening”. Dit kan het ontwerpen en realiseren van organisaties, processen, gegevens en systemen betreffen.
- Een architectuurprincipe is een kader, geldend voor langere termijn, dat betrekking heeft op de inrichting van organisatie, processen en/of informatievoorziening.
- Een architectuurprincipe kan beschouwd worden als een best practise door en voor architecten. Wanneer alle ontwerpen voor dienstverlening binnen een bepaald domein, zo goed mogelijk voldoen aan deze principes, draagt dat bij aan de samenhang en goede samenwerking.
- Architectuurprincipes zijn richtinggevend bij het inzetten van veranderingen en het uitvoeren van projecten. Hierdoor kunnen teams meer autonoom zijn bij het ontwerpen van oplossingen terwijl toch de samenhang en samenwerking wordt bewaakt. Architectuurprincipes worden daarom ook als vangrails aangeduid.
- Het richtinggevende karakter betekent dat principes niet dwingend zijn zoals een wet of een ontwerpbeslissing. Hoewel ze bedoeld zijn om de ontwerpruimte af te bakenen, kan er met een goede uitleg, bewust en expliciet, afgeweken worden van een architectuurprincipe.
- Meer over architectuurprincipes vind je hier: [TOGAF® Standard — Introduction - Architecture Principles \(opengroup.org\)](https://www.opengroup.org/togaf)

Richtinggevend

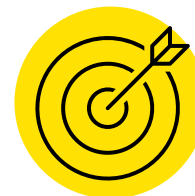
Architectuurprincipes zijn richtinggevend, dus geen wet van Meden en Perzen die altijd en onverkort geldig is. De “pas toe én leg uit” regel is van toepassing.

Kaderstellend

Architectuurprincipes zijn kaderstellend: ze beperken de totale ontwerpruimte, maar geven ook creatieve vrijheid binnen die ontwerpruimte.

Intentioneel

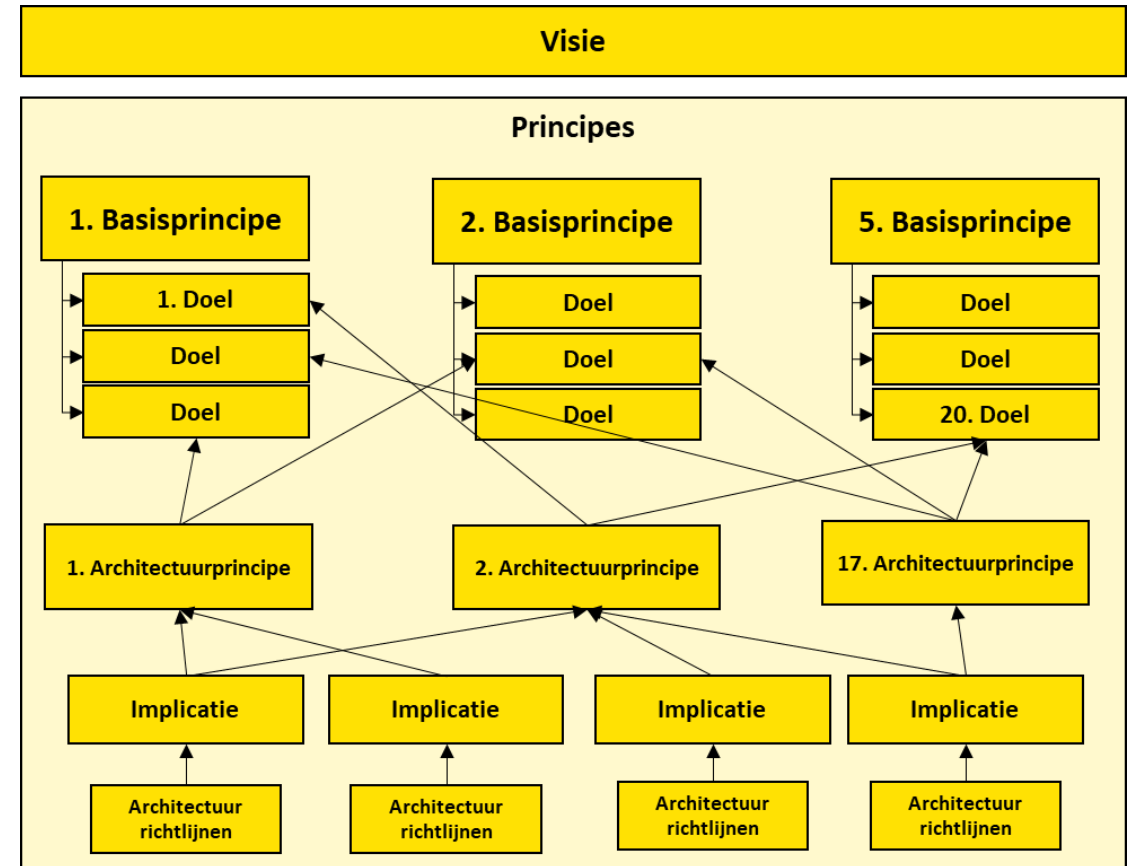

Architectuurprincipes geven de intentie weer van het eindproduct, en verlenen daardoor autonomie aan teams om eigen oplossingen te bedenken.

Toelichting structuur architectuurprincipes

De GEBORA architectuurprincipes zijn gebaseerd op de NORA architectuurprincipes

- Samen met de architectuurvisie vormen de principes het richtinggevend en kaderstellend uitgangspunt van de GEBORA.
- Dit document is bedoeld om de bedrijven en organisaties in de gebouwde omgeving, die wellicht (nog) niet bekend zijn met de NORA principes, een eenvoudig / vereenvoudigd beeld te geven van deze principes, en ze zo goed mogelijk te integreren in en toepasbaar te maken voor de GEBORA.
- Daartoe hebben we bijvoorbeeld de sortering en verdeling iets aangepast, en de n:m verbanden tussen doelen, principes en implicaties vervangen door een 1:1 visualitie.
- En hebben we de terminologie die in de NORA gericht is op overheden en overheidsdienstverlening, meer algemeen gemaakt zodat deze toepasbaar is op digitale ketensamenwerking in de gebouwde omgeving.
- Binnen het afsprakenstelsel voor energiedata wordt dit op dezelfde manier toegepast.
- De NORA hanteert een gelaagde structuur waarin basisprincipes en doelen worden ondersteund door architectuurprincipes, -implicaties en -richtlijnen: [Bindende Architectuurafspraken - NORA Online](#)
- De GEBORA neemt deze structuur en inhoud over, maar heeft omwille van de leesbaarheid de verdeling van de principes iets aangepast, waarbij de nummering gelijk is gebleven; ook zijn begrippen gewijzigd zodat de aansluiting bij de gebouwde omgeving beter is (zie volgende slide).
- Er zijn **5 basisprincipes** die zijn uitgewerkt in **20 doelen**, 4 per basisprincipe (in de NORA kernwaarden en kwaliteitsdoelstellingen genoemd).
- Er zijn **17 architectuurprincipes** die deze basisprincipes en doelen ondersteunen. Een architectuurprincipe kan meerdere basisprincipes en doelen ondersteunen.
- Een architectuurprincipe is uitgewerkt in **meerdere implicaties**. Een implicatie kan meerdere architectuurprincipes ondersteunen.
- De volgorde van principes en implicaties zegt niets over het relatieve belang daarvan

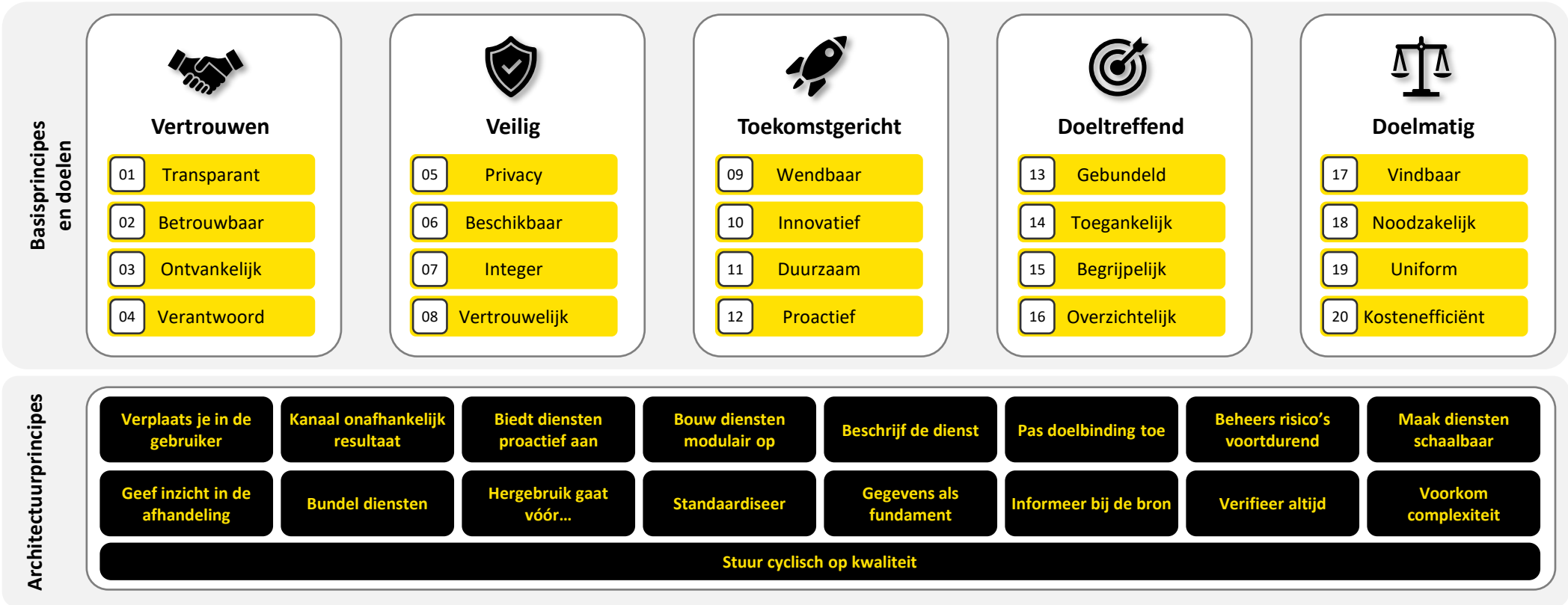

GEBORA begrippen (gewijzigd t.o.v. de NORA)

Begrip	Definitie en gebruik
Dienstverlening	Het geheel van alle uit te wisselen data tussen ketenpartners in de gebouwde omgeving.
Ketenpartner	Alle bij deze dienstverlening betrokken partijen (organisaties, bedrijven).
Dienstverlener	De ketenpartner die in een bepaalde dienstverlening een datadienst aanbiedt en verzorgt. In dat geval zijn de overige betrokken ketenpartners de dienstafnemer.

Overzicht GEBORA basisprincipes, doelen en architectuurprincipes

Architectuurprincipes

Verplaats je in de gebruiker

Kanaal onafhankelijk resultaat

Biedt diensten proactief aan

Bouw diensten modulair op

Beschrijf de dienst

Pas doelbinding toe

Beheers risico's voortdurend

Maak diensten schaalbaar

Geef inzicht in de afhandeling

Bundel diensten

Hergebruik gaat vóór...

Standaardiseer

Gegevens als fundament

Informeer bij de bron

Verifieer altijd

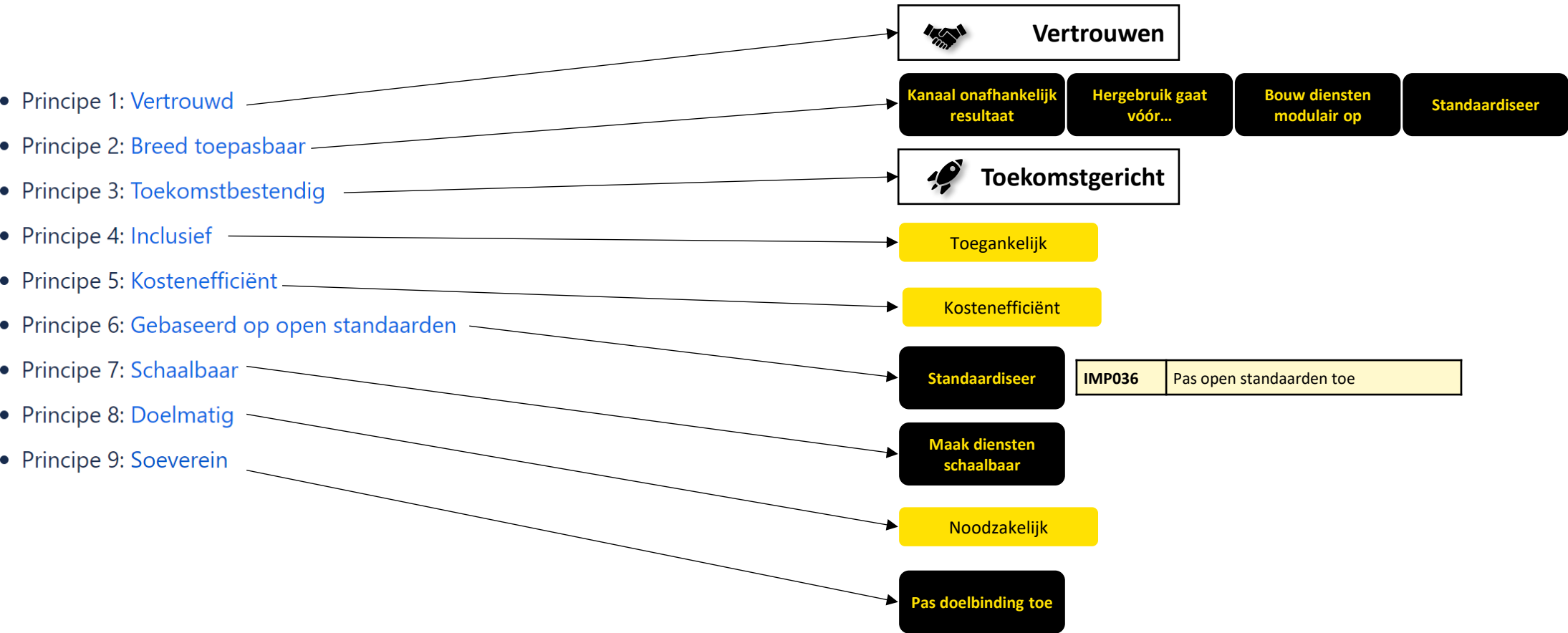
Voorkom complexiteit

Stuur cyclisch op kwaliteit

Link tussen DSGVO en GEBORA principes

Principes in het DSGVO Afsprakenstelsel

Overeenkomstige principes in de GEBORA

Basisprincipes

ID	Basisprincipe	Toelichting
KWD01	Vertrouwen	De dienstverlening maakt het vertrouwen dat ketenpartners daar in stellen waar
KWD02	Veilig	Niemand hoeft bij de dienstverlening te vrezen voor gevaren en bedreigingen.
KWD03	Toekomstgericht	De dienstverlening is op de toekomst voorbereid.
KWD04	Doeltreffend	De dienstverlening bereikt de gestelde doelen en voldoet zo aan de verwachtingen van de ketenpartners.
KWD05	Doelmatig	De dienstverlening is zo ingericht dat met een optimale balans tussen kosten, tijdigheid en kwaliteit het beoogde doel wordt bereikt.

Doelen per basisprincipe

Basisprincipe: Vertrouwen		
ID	Doelen	Toelichting
KD01	Transparant	Ketenpartners kunnen gemakkelijk te weten komen hoe de dienstverlening werkt en krijgen inzicht waarom ze voor bepaalde dienstverlening wel of niet in aanmerking komen. Ze worden op de hoogte gehouden van het verloop van procedures waarbij ze betrokken zijn. De dienstverlener zorgt ervoor dat de werkwijze transparant is, dat deze zich hierover verantwoordt en dat de informatie die hiervoor nodig is, actief beschikbaar wordt gesteld. Ketenpartners kunnen de prestaties van de dienstverlening vergelijken, controleren en beoordelen. Dit is belangrijk voor het vertrouwen van ketenpartners in de dienstverlening.
KD02	Betrouwbaar	In de dienstverlening zeggen ketenpartners wat ze doen en doen wat ze zeggen. Het is altijd inzichtelijk welke processen en data beschikbaar zijn voor welke ketenpartner. Ketenpartners kunnen uitgaan van een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening. Zij kunnen vertrouwen dat informatie tijdig wordt verstrekt en dat deze correct, compleet en actueel is. De kwaliteit van de dienstverlening voldoet aan vooraf bepaalde normen. De monitoring en verantwoording hierop, alsmede de verbeteringen die hieruit voortvloeien zijn verankerd in de dienstverlening. Deze wordt zo continu verbeterd.
KD03	Ontvankelijk	Ketenpartners kunnen gemakkelijk terecht bij de dienstverlener met verzoeken, ideeën voor verbetering, meldingen of klachten. De dienstverlener herstelt met deze inbreng fouten, compenseert tekortkomingen en leert hiervan om haar dienstverlening continu te verbeteren. Bij innovaties en het vernieuwen van diensten is het belangrijk om alle belanghebbenden in beeld te hebben en te betrekken. Bij inzet van nieuwe technologieën wordt rekening gehouden met de waarden, belangen, verwachtingen en zorgen van ketenpartners. Er moet ten alle tijden sprake zijn van een gelijk speelveld voor alle ketenpartners.
KD04	Verantwoord	De dienstverlener legt verantwoording af omtrent de dienstverlening. De keuzes die ten grondslag liggen aan de inrichting van de dienstverlening zijn inzichtelijk. De dienstverlener kan laten zien hoe verschillende belangen tegenover elkaar zijn afgewogen. De dienstverlener rapporteert hoe de dienst functioneert, welke middelen daarvoor nodig zijn en welke verbeteringen noodzakelijk zijn.

Doelen per basisprincipe

Basisprincipe: Veilig		
ID	Doelen	Toelichting
KD05	Privacy	De dienstverlening respecteert en beschermt de privacy van de ketenpartners. De toenemende uitwisseling van gegevens mag niet ten koste gaan van de rechten van ketenpartners. De dienstverlening biedt voorzieningen aan de ketenpartners om de controle te houden over de eigen privacy.
KD06	Beschikbaar	Diensten en de hiervoor benodigde informatie zijn op het juiste moment klaar voor gebruik. De dienstverlener zorgt voor de tijdigheid, continuïteit en robuustheid van de dienst, zodanig dat deze: # geleverd kan worden wanneer deze nodig is; # ook in de toekomst geleverd blijft worden; # bestand is tegen verstoringen en aanvallen. De dienstverlener legt daarom de vereisten over beschikbaarheid vast en evalueert deze regelmatig. De dienstverlener zorgt ervoor dat de dienst aan de verwachtingen blijft voldoen, die ketenpartners redelijkerwijs mogen stellen.
KD07	Integer	De informatie die de dienstverlening gebruikt en verstrekt is - binnen afgesproken kwaliteitscriteria - in overeenstemming met de werkelijkheid. De informatie is correct, compleet en actueel. Ketenpartners hebben inzage in de informatie die hen betreft: wanneer deze is gecreëerd, gelezen, gekopieerd, gewijzigd of vernietigd. Alle relevante informatie wordt verstrekt, er wordt niets onnodig verwijderd of achtergehouden. Gebruikte en verstrekte informatie is over diensten heen onderling consistent.
KD08	Vertrouwelijk	Informatie die niet openbaar gemaakt of gedeeld mag worden, wordt vertrouwelijk behandeld. Deze vertrouwelijke informatie is afdoende afgeschermd voor onbevoegden door passende technische en organisatorische maatregelen. Bekend is wie bevoegdheden heeft om informatie te creëren, lezen, kopiëren, wijzigen en vernietigen, en wanneer deze bevoegdheden zijn gebruikt.

Doelen per basisprincipe

Basisprincipe: Toekomstgericht		
ID	Kwaliteitsdoelen	Toelichting
KD09	Wendbaar	Dienstverlening moet zich kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden. Om dit mogelijk te maken zijn organisaties, processen, en systemen duidelijk afgebakend en modulaair opgebouwd. De positionering van verschillende onderdelen is duidelijk evenals de afspraken die gelden. Hierdoor kunnen gedeelde functies gemakkelijker over ketenpartners heen gebruikt worden.
KD10	Innovatief	Innovaties kunnen oplossingen bieden voor maatschappelijke vraagstukken. Nieuwe innovatieve toepassingen vormen de technologische kennisbasis voor vernieuwing op tal van maatschappelijke terreinen. Innovatie maakt nieuwe oplossingen mogelijk, nu en in de toekomst. De dienstverleners benutten innovaties om de dienstverlening te verbeteren, bijvoorbeeld door nieuwe, meer flexibele en eigentijdse vormen van interactie met ketenpartners. Als lerende organisatie stelt de dienstverlener zich open voor innovatieve oplossingen van het bedrijfsleven en de wetenschap. En maakt ruimte voor innovatie door zich niet te richten op de oplossing, maar op het gewenste resultaat.
KD11	Duurzaam	De dienstverlening levert zo min mogelijk belasting op het milieu en onze leefomgeving. Dit leidt tot lagere emissies, minder verbruik van grondstoffen, energie en een positieve bijdrage aan de leefomgeving.
KD12	Proactief	Ketenpartners krijgen de dienstverlening waar ze recht op hebben of behoefte aan hebben. De dienstverlener zorgt er voor dat informatie hierover beschikbaar wordt gesteld. De dienstverlener neemt zelf het initiatief om ketenpartners te informeren, wanneer uit beschikbare gegevens blijkt dat dit voor hen van belang is. Dit uiteraard binnen de wettelijke kaders.

Doelen per basisprincipe

Basisprincipe: Doeltreffend		
ID	Kwaliteitsdoelen	BAS Toelichting
KD13	Gebundeld	Diensten en deeldiensten die bij elkaar horen worden gebundeld aangeboden aan ketenpartners. Zo ervaren zij de dienstverlening als één dienst en worden ze beter bediend. Dienstverleners en ketenpartners werken samen om dit te bereiken.
KD14	Toegankelijk	Digitale diensten zijn voor iedereen bruikbaar oftewel 'digitoegankelijk'. Bovendien hebben ketenpartners belang bij een dienstverlening die bereikbaar is via verschillende kanalen. Dienstverleners communiceren eenduidig via alle beschikbare kanalen en bieden begeleiding aan diegenen die er zonder hulp niet uitkomen, zodat iedereen ten volle kan deelnemen aan de dienstverlening. Dienstverleners sluiten aan bij de manier waarop ketenpartners contact met hen willen en kunnen onderhouden. Zowel wat betreft de beschikbare communicatiekanalen, als de tijdstippen waarop contact mogelijk is en de gebruiksvriendelijkheid van de communicatiemiddelen.
KD15	Begrijpelijk	De dienstverlener gebruikt begrijpelijke taal in alle communicatie over haar dienstverlening. Zo is de dienst voor iedereen te begrijpen en kunnen ketenpartners gemakkelijk een aanvraag doen, een benodigde actie uitvoeren, of een vraag stellen. En is ook de communicatie die daar op volgt helder. Het is voor ketenpartners duidelijk wat de betekenis is van informatie binnen het werkproces, waar het is ontvangen of gemaakt. Het is bijvoorbeeld bekend wanneer de informatie is gemaakt, door wie, waar zij betrekking op heeft en wat de status is. Ook automatische besluitvorming (door toepassing van algoritmes) vindt altijd plaats op een manier die voor ketenpartners begrijpelijk is.
KD16	Overzichtelijk	De dienstverlener zorgt voor goede informatievoorziening over het aanvragen en leveren van een dienst door de informatievoorziening daarover gebruikersvriendelijk in te richten. De informatie wordt overzichtelijk en in onderlinge samenhang gepresenteerd. Dat is essentieel zodat ketenpartners kunnen bepalen waar ze recht op hebben, en hoe ze dat recht kunnen halen.

Doelen per basisprincipe

Basisprincipe: Doelmatig		
ID	Kwaliteitsdoelen	BAS Toelichting
KD17	Vindbaar	Ketenpartners kunnen informatie over dienstverlening vinden op de plaatsen waar ze die verwachten. Daarbij verwijst de dienstverlener zo nodig door naar andere dienstverleners. De dienstverlening is alleen doelmatig als de afnemer de dienst kan vinden.
KD18	Uniform	Uniformiteit is er op gericht om ketenpartners de dienstverlening zo veel mogelijk te laten ervaren als geleverd door één dienstverlener. De dienstverlener standaardiseert haar dienstverlening waar het kan en levert alleen maatwerk waar echt het nodig is. Aspecten van dienstverlening die vergelijkbaar zijn krijgen op soortgelijke wijze vorm, door gebruik te maken van standaard bouwstenen. Daarbij kan het gaan om hergebruik van diensten, of onderdelen daarvan, of de toepassing van open standaarden op eigen processen en systemen.
KD19	Noodzakelijk	Ketenpartners worden niet geconfronteerd met overbodige vragen of irrelevante informatie. De dienstverlener hergebruikt informatie die bekend is, bij zichzelf of bij andere dienstverleners. De dienstverlener stelt als dat nodig is informatie beschikbaar aan andere dienstverleners en ketenpartners, op basis van verantwoord gegevensgebruik. Dienstverleners en ketenpartners hebben expliciet vastgelegd welke afspraken zij gemaakt hebben om hieraan invulling te geven. Het onnodig opvragen of leveren van informatie kost tijd, wekt irritatie op en verhoogt de kans op fouten.
KD20	Kostenefficiënt	Betere dienstverlening door digitalisering gaat in veel gevallen gepaard met een efficiëntere bedrijfsvoering en daarmee met lagere kosten voor ketenpartners. Ketenpartners verwachten een juist gebruik van middelen, dus zonder verspilling, en dat juist gebruik van middelen ook regelmatig wordt gecontroleerd.

Architectuurprincipes

ID	Architectuurprincipe	Toelichting
NAP01	Verplaats je in de gebruiker	Ontwerp, realiseer en verbeter de dienst vanuit het perspectief van de afnemer. <i>Uiteraard moet de inrichting van processen en systemen altijd voldoen aan de wet en is het wettelijk kader, in het bijzonder de Energiewet, daarom altijd het uitgangspunt en kader voor de inrichting. Echter, de wet/het wettelijk kader laat nog veel vrijheden t.a.v. de (detail-) inrichting van processen en systemen. Bij die (detail-) inrichting achten wij het belangrijk dat we altijd redeneren vanuit het belang van de afnemer. Dit betekent dus niet 'de afnemer bepaalt' maar dit betekent wel: 'bij de inrichting van de processen en systemen ontwerpen we binnen het wettelijk kader, met de energiewet als uitgangspunt, vanuit het perspectief van de afnemer'.</i>
NAP02	Geef inzicht in de afhandeling van de dienst	Informeer de afnemer over de dienst, zowel procesmatig als inhoudelijk.
NAP03	Lever een kanaal-onafhankelijk resultaat	Lever een gelijkwaardige uitkomst, ongeacht het gebruikte kanaal.
NAP04	Bundel diensten	Bundel diensten zodat deze zo efficiënt mogelijk afgehandeld kunnen worden. <i>Vanuit mens-machine interactie perspectief is het logisch om een interface te bieden waar de gebruiker met weinig moeite verschillende diensten die voor hem/haar relevant zijn, bij elkaar vindt. Vanuit machine-machine perspectief is het logischer om aanbod-gedreven te bundelen, vanuit het achterliggende gegevensdomein c.q. sectorregister.</i>
NAP05	Bied de dienst proactief aan	Bied de dienst aan wanneer dit in het belang is of zou kunnen zijn voor de afnemer.
NAP06	Hergebruik vóór kopen vóór maken	Ga uit van breed hergebruik van diensten, of onderdelen daarvan voordat je overgaat tot het kopen of het laten maken.

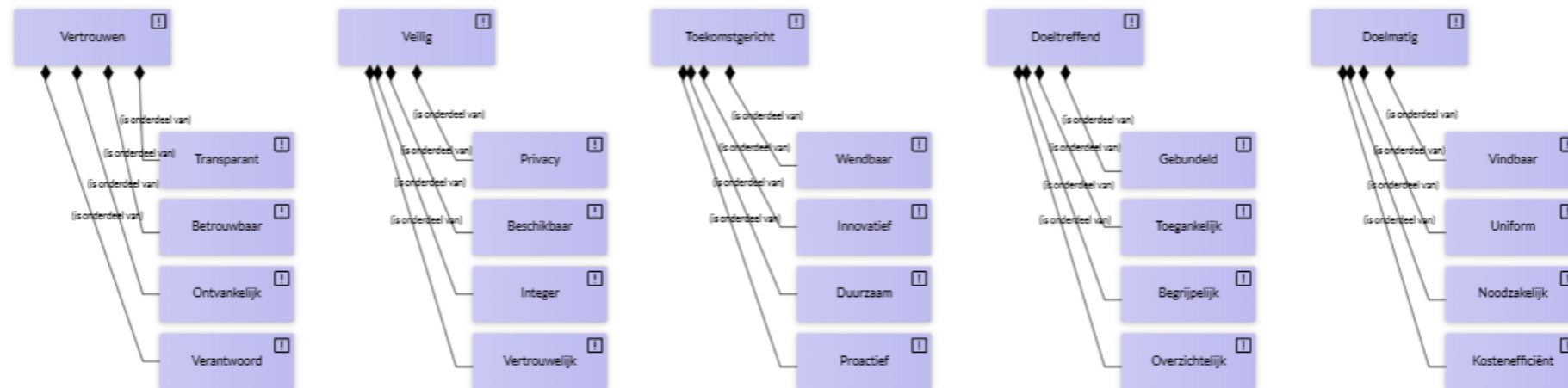
Architectuurprincipes (vervolg)

ID	Architectuurprincipe	Toelichting
NAP07	Bouw diensten modulair op	Maak gebruik van een modulaire indeling met een maximale interne samenhang en minimale externe koppelingen.
NAP08	Standaardiseer waar mogelijk	Standaardiseer waar het kan, maak specifiek waar het moet.
NAP09	Beschrijf de dienst nauwkeurig	Beschrijf de dienst nauwkeurig en positioneer deze helder binnen het dienstenaanbod.
NAP10	Neem gegevens als fundament	Gebruik gegevens als fundament voor het ontwerp, realisatie en doorontwikkeling van de dienst en richt het beheer hiervan goed in.
NAP11	Pas doelbinding toe	Geef ketenpartners de zekerheid dat informatie over hen alleen wordt gebruikt voor de doelen waarvoor deze oorspronkelijk is verzameld.
NAP12	Informeer bij de bron	Maak bij de dienst gebruik van gegevens die direct afkomstig zijn uit de bron. Met het begrip bron bedoelen we hier met name de sectorale registers.
NAP13	Beheers risico's voortdurend	Maak in alle stappen van ontwerp en doorontwikkeling van de dienst de risico's inzichtelijk en stuur op een afgewogen beheersing ervan.
NAP14	Verifieer altijd	Verifieer doorlopend de juiste werking van de componenten en beheersmaatregelen van de dienst.
NAP15	Maak diensten schaalbaar	Bereid de dienst voor op veranderende werklust of reikwijdte.
NAP16	Voorkom onnodige complexiteit	Voorkom onnodige complexiteit door activiteiten en middelen die geen waarde toevoegen, weg te laten.
NAP17	Stuur cyclisch op kwaliteit	Maak cyclische sturing op de kwaliteit van de dienst mogelijk. <Onderhoudbaarheid>

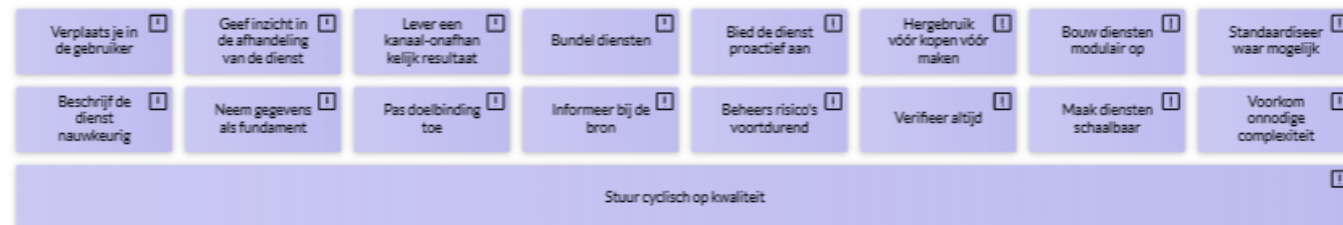
Overzicht Principles in de GEBORA

1. Overzicht Architectuur Principles - BlueDolphin

Basisprincipes en kwaliteitsdoelen

Architectuur Principles

Implicaties per architectuur principe

NAP01. Verplaats je in de gebruiker

IMP006	Ken je afnemers en stem diensten hierop af
IMP011	Sluit aan op het voorkeurskanaal van de gebruiker
IMP012	Maak de dienst toegankelijk voor alle gebruikers
IMP013	Maak de dienst toegankelijk voor anderstaligen waar van toepassing
IMP015	Maak beveiligingsmaatregelen zo gebruiksvriendelijk mogelijk

NAP02. Geef inzicht in de afhandeling

IMP008	Maak besluiten traceerbaar en controleerbaar
IMP018	Maak één eigenaar verantwoordelijk voor de dienst
IMP009	Geef de afnemer inzage in rechten en voorwaarden en plichten
IMP050	Maak gegevens herleidbaar tot de bron (herkomst)

NAP03. Kanaalafhankelijk resultaat

IMP010	Bied multi- en omni-channel dienstverlening
IMP020	Definieer de toegangsregels kanaalafhankelijk

NAP04. Bundel diensten

IMP005	Bied één contactpunt (Single point of contact)
IMP016	Pas ontwerprichtlijnen toe op interfaces

NAP05. Biedt diensten proactief aan

IMP043	Neem diensten op in een producten- en dienstencatalogus (PDC)
IMP017	Zorg dat informatie eenvoudig te raadplegen is

NAP06. Hergebruik gaat vóór...

IMP023	Registreer hergebruik diensten in de keten
IMP027	Gebruik open source waar mogelijk
IMP028	Maak diensten herbruikbaar
IMP074	Identificeer de voor de dienst relevante standaardoplossingen

Implicaties per architectuur principe

NAP07. Bouw diensten modulaair op

IMP030	Zorg voor logische scheiding van datasets
IMP031	Ontwerp op modulaire wijze
IMP083	Wissel gegevens uit met goed gedefinieerde interfaces
IMP087	Verwerk bericht-interactie persistent

NAP08. Standaardiseer

IMP034	Gebruik de standaard met het meest specifieke werkingsgebied
IMP035	Gebruik een actueel register met standaarden
IMP036	Pas open standaarden toe
IMP037	Pleeg onderhoud op de toegepaste standaarden
IMP038	Gebruik gestandaardiseerde referentiedata
IMP075	Gebruik open standaarden voor modellering
IMP076	Maak afspraken over nieuwe (en oude) versies van standaarden

NAP09. Beschrijf de dienst

IMP042	Leg een Service Level Agreement vast bij de dienst
IMP039	Zorg voor open specificaties
IMP024	Maak heldere afspraken over aanbieden en afnemen van diensten
IMP040	Stel een duidelijke Quality of Service (QoS) vast voor de dienst
IMP041	Leg per dienst vast aan welke standaarden deze voldoet

NAP10. Gegevens als fundament

IMP002	Voorkom verlies van informatie
IMP044	Hanteer bewaartermijnen voor informatie
IMP046	Stel één verantwoordelijke vast voor ieder gegeven
IMP077	Stel de juridische aansprakelijkheid per gegevensobject vast
IMP047	Pas de FAIR dataprincipes toe
IMP048	Leg de context van een informatieobject vast in metadata
IMP049	Draag zorg voor juiste en actuele en volledige informatie
IMP051	Leg auditlogs vast bij de bronregistratie van het gegeven
IMP052	Sla informatie op in een duurzaam toegankelijk bestandsformaat
IMP001	Beschrijf informatieobjecten in een model
IMP003	Maak zoveel mogelijk data beschikbaar als open data
IMP073	Stel van ieder gegeven de (gewenste en gerealiseerde) kwaliteit vast

Implicaties per architectuur principe

NAP11. Pas doelbinding toe		NAP12. Informeer bij de bron		NAP 13. Beheers risico's voortdurend		NAP14. Verifieer altijd	
IMP004	Minimaliseer het gebruik van gegevens	IMP007	Verwijs naar de bron (register)	IMP061	Reduceer rest-risico's	IMP065	Verifieer de kwaliteit van gegevens van het begin tot het einde van het proces
IMP045	Leg de doelbinding vast in de metadata van het gegevensobject	IMP055	Gegevens eenmalig uitgevraagd, uniek opgeslagen, meervoudig gebruikt	IMP062	Evalueer de risicoanalyse bij veranderingen	IMP066	Richt een sterke logging en audit-trail in
IMP053	Stel betrokkenen op de hoogte van het doel waarvoor gegevens verzameld worden	IMP056	Registreer gegevens bij de bron (register)	IMP063	Bepaal de continuïteitseisen	IMP067	Verifieer de werking van algoritmes
IMP054	Leg de grondslag en het doel van de gegevensverwerking vast	IMP057	Weet welke (bron)gegevens in huis zijn	IMP078	Bewaak de continuïteit	IMP064	Stel onweerlegbaarheid vast wanneer nodig
IMP032	Ontwerp diensten met oog voor doelbinding en grondslag	IMP059	Geef de voorkeur aan halen i.p.v. brengen van gegevens	IMP079	Garandeer de beschikbaarheid van de dienstverlening, processen en data	IMP019	Maak stelselafspraken over identificatie en authenticatie
IMP022	Neem oorspronkelijke grondslag mee bij hergebruik diensten	IMP021	Bevorder hergebruik van gegevens	IMP080	Controleer de verwerking van gegevens		
IMP060	Bepaal autorisaties met metadata	IMP058	Stel voor ieder gegeven de unieke bron vast	IMP081	Borg de vertrouwelijkheid van gegevens in maatregelen		
IMP068	Maak toegang tot gegevens afhankelijk van authenticatieniveau			IMP084	Versleutel gegevens wanneer nodig in rust en transport		
IMP088	Verleen alleen strikt noodzakelijke toegangsrechten			IMP069	Hanteer het zero trust model		
IMP033	Verwerk gegevens op basis van hun classificatie			IMP090	Hanteer defense-in-depth model*		
				IMP091	Voorkom misbruik van gegevens al in het ontwerp		

“Defense-in-depth” is een niet-gedocumenteerd principe in de NORA, daarom hier als implicatie toegevoegd

“Voorkom misbruik in het ontwerp” is een niet-gedocumenteerd principe in de NORA, daarom hier als implicatie toegevoegd; dit laat zich vertalen als security & privacy by design

Implicaties per architectuur principe

NAP15. Maak diensten schaalbaar

IMP029	Scheid proces van data

NAP16. Voorkom complexiteit

IMP014	Elimineer overbodige processtappen
IMP025	Gebruik standaard oplossingen zonder maatwerk
IMP026	Pas je eigen proces en organisatie aan aan de standaard oplossing
IMP089	Gebruik standaard oplossingen (implicatie)

NAP17. Stuur cyclisch op kwaliteit

IMP071	Bepaal taken en verantwoordelijkheden van de gegevensverwerking
IMP072	Richt data governance in
IMP082	Maak technische schuld inzichtelijk
IMP086	Zorg dat software up-to-date is
IMP092	Zorg voor onderhoudbaarheid*

“Onderhoudbaarheid” is een niet-gedocumenteerd principe in de NORA, daarom hier als implicatie toegevoegd